

VIZIUNEA TRADIȚIONALĂ ÎN ARHITECTURA ROMÂNEASCĂ – CASA ȚĂRĂNEASCĂ

Mirela Lidia DUȚESCU¹
mireladitescu@yahoo.com

ABSTRACT: The originality of Romanian folk art creation in its entire splendor is based on the fundamental fact of continuous habitation on this earth over time. In modern society, in the existence of the new villages and towns Romanian art forms bring together and crystallize in new forms of popular art. Reintroduction of folklore in modern life cycle is required by ongoing of the present and, perhaps more in the future. Culture and popular art form as a category is necessary in society increasingly complex, changing forms, but retaining its own meaning.
KEYWORDS: tradition, house, architecture, creativity, home

Realitatea ar fi mai săracă dacă, vorbind despre casa țărănească nu am observa perfecțiunea execuției diferitelor elemente constitutive și a celor pur constructive realizând o perfectă congruență între materia primă, tehnică și funcționalitate, toate conducând la realizarea supremă a artistului. Frumusețea încheieturilor de la colțurile caselor atinge simplitatea obiectelor sculpturale, iar arta cu care sunt înfăptuite, precizia maximă a finisărilor, exprimă dragostea față de materialele naturale – patele lungi, gălbui de secară, și lemnul tăiat în plăci subțiri, mătăsoase, miile de șindrile de lemn aproape vibrânde – și o știință acumulată de-a lungul zecilor de generații de meșteri constructori.

Casa țărănească românească este surprinsă în trei ipostaze ce includ și epuizează trei posibilități majore ale oricărei arhitecturi: construcții sub nivelul solului, la nivelul solului și înălțate mult deasupra solului. Casa de lemn pe jumătate îngropată reprezintă o punte între trecut și prezent, legând realitatea românească de tradițiile ancestrale. Astfel de case au putut fi văzute în Câmpia Dunării și Câmpia Romanișilor, de la Dunăre până către Balș.

În zonele Oltenia și Muntenia se văd frumoasele case înalte de lemn și cele de zid, boierești, de tipul culei. Edificator este exemplul casei Tătușilor

¹ Profesor, Colegiul Comercial „Virgil Madgearu”, Târgu Jiu.

din Cernavârful-Mehedinți, care a adoptat în programul ei de lemn și acele elemente tipice arhitecturii fortificate de zid. Măiestria constructorilor țărani, prezenta generoasă a lemnului în zonă au pus amprenta pe casa țărănească înaltă conferindu-i o individualitate proprie. Farmecul caselor înalte construite în întregime din lemn este dat de succesiunea de jos până sus a aceluiași cununi de bârne orizontale oferind o ritmicitate aproape incantatorie pe vaste suprafețe verticale.

Casa la români este nu numai un loc și un simbol al socialității, ea este un obiect cultural de valoare inestimabilă, putând fi considerată o matrice originală a neamului fapt evidențiat prin denumirea de „casă părintească”. România, țară a codrilor din care s-a născut de-a lungul timpului o adevărată „civilizație a lemnului”, a atras atenția cercetătorilor asupra creșterii ce acopereau suprafața obiectelor de lemn ca o plasă fină de admirabile ornamente geometrice.

Marele artist Brâncuși a avut o viziune sculpturală revoluționară față de aceste forme cioplite în lemn din casa și gospodăria țaranului român. Astfel, marele sculptor, pornit din ținutul Gorjului, a introdus în circuitul valorilor universale aceste „creștături” pe care le-a folosit și le-a dat forme sculpturale de o înaltă valoare artistică. Singurele ciopliri cărora li se recunoștea destul de greu caracterul de sculpturi erau grinzile și stâlpii de la case. Acestea li se mai pot adăuga rarii stâlpi de poartă antropomorfi putând fi citate doar două – trei exemple existente în părțile Moldovei centrale. Alături de acestea sunt recipientele din lemn, cele mai variate fiind cele oltenești, dintre care amintim căucele cu găvanul mare și coada elegant arcuită, terminată cel mai adesea într-un cap de cal stilizat².

În timp ce sculptura țărănească constituie încă o direcție vie, trăind în forme schimbate de trecerea vremii și de necesitățile vieții, esența orientării sculpturii moderne românești se face către formele puternice însemnând de fapt vitalitatea unei tradiții multimilenare străveche și modernă în același timp. Casa țărănească, cea mai completă, cea mai expresivă creație a vechilor societăți rurale, exprimă modul de viață, comportamentele tehnice, sociale și spirituale ale locuitorilor acestora. Constituindu-se ca semn al prezenței omenești în natură, ca expresie a universului interior al omului, arhitectura casei românești caracterizează individualitatea comunității, ilustrându-i simultan poziția socială, posibilitățile materiale

2 P. Petrescu, G. Stoica, *Arta populară românească*, Editura Meridian, București 1981, p.47.

și tehnice și, nu în ultimul rând, gradul de sensibilitate artistică. Casele țărănești, aceste mici edificii alcătuite din materiale efemere, având menirea de a adăposti una sau cel mult două generații, se refac mereu după intuiția aceleiași voinți, repetând în formele lor elegante și armonioase aceeași preocupare artistică a românului neaș. Țăranul român reușește să-și construiască propria casă, să realizeze proporțiile cu aceeași siguranță și migală cu care albina își construiește fagurele.

Construite din materiale ce nu le-asigură o durată seculară, casele țărănești fac satul românesc să fie într-o perpetuă primenire având expresia unui veșnice tinereți. Clădită parcă din lumină, casa țăranului, cu zidul alb, strălucitor, nu obosește ochiul pentru că streășina prispei sau a cerdacului aruncă mereu o umbră odihnitoare asupra zidurilor văruite. Adâncă poezie ce emană dintr-un sat românesc provine din faptul că aici comorile nu sunt decât sufletești.³

În zona Olteniei și în regiunile deluroase de vii, casele sunt zidite pe pivnițe, intrarea în beci se face pe sub un cerdac. Ca un ultim element al arhitecturii țărănești, cerdacul duce casa românească la maximum ei de efect. Indiferent de zona unde este construită, tema casei de țăran, fie că e cea de la șes, cu proporții joase, cu acoperișul ce imită pantele domoale ale reliefului, construită din lut, sau de cea de la munte, înaltă, zveltă, clădită cu grijă, din lemn și piatră aflată la îndemâna gospodarului, se poate dezvolta până la palat, iar stâlpii de lemn ai prispei pot deveni o coloană monumentală. Acest element al stâlpilor tindei nu este decât principiul logicei clasice sau al peristilului. Construite de gospodari înstăriți, casele păstrează și redau destul de bine imaginea fostelor case boierești, demonstrând continuitatea care se poate stabili în arhitectura noastră. Mică și modestă cum este, casa țărănească ascunde elemente de o măreție artistică neasemuită.

Arhitectura românească este în măsură să răspundă la întrebări legate de creativitatea românească, fiind considerată un punct de referință al culturii tradiționale, rod al gândirii și dăruirii artistice a geniului popular. Caracteristica esențială a acestui peisaj arhitectural rămâne totuși funcționalitatea, ceea ce denotă o temeinică experiență tehnică și artistică. Tradiția și cultura românească se exprimă printr-o veșnică perpetuare și o veșnică biruință precum natura.

3 George Matei, Cantacuzino, *Arcade, firide și lespezi*, Editura Cartea Românească, 1932, p.149.

Bibliografie:

- [1] Bratu, F., *Cultura populară sau virtuțile permanente*, Iași, Editura Junimea, 1983.
- [2] Cantacuzino, George Matei, *Arcade, firide și lespezi*, Editura Cartea Românească, 1932.
- [3] Chițimia, I. C., *Folcloriști și folcloristică românească*, Editura Academiei, 1968.
- [4] Duțu, Al., *Sinteză și originalitate în cultura română*, Editura Enciclopedică Română, 1972.
- [5] Cantacuzino, George Matei, *Arcade, firide și lespezi*, Editura Cartea Românească, 1932.
- [6] Petrescu, P., Stoica, G., *Arta populară românească*, Editura Meridiane, București, 1981.
- [7] <http://www.folkromania.com>.